

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Cene po pošti:

za celo leto . K 84—

za pol leta . K 42—

za četrt leta . K 21—

za 1 mesec . K 7—

Za Ljubljano mesečno 7 K

za inozemstvo mesečno K 12—

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon štev. 50

Nazaj k veri.

Glasi ruskih socialistov-revolucionarjev »Volja Rossiji«, ki izhaja v Pragi, piše:

»Med delavstvom in inteligenco v Rusiji se opaža versko gibanje. Na čelu tega gibanja stojita mlada duhovnika Jegorjev in Čuparin, filozofi Loskij, Mejer in Karšin. Cerkve so v delavskih središčih polne.«

To moremo tudi mi iz lastne izkušnje potrditi. Nikdar niso bile cerkve v Moskvi tako polne kakor takrat, ko so boljševiki izvršili prevrat oktobra 1918. leta. Dasi je Sovjet takoj začel izvajati najgroznejši teror zoper Cerkev, se verno ljudstvo ni uplašilo in po moskovskih ulicah so se nadaljevale procesije, katere je vodil sam patriarh. Kljub temu, da so rdeče garde po ukazih komisarjev udarale v cerkve, razbijale sarkofage svetnikov ter razmetale častiljive relikvije, je narod romal k oskrbnim svetinjam. Ko je škof Andronik v Parni proglasil interdikt, da se ne sme zaradi boljševiških grozodejstvij nad Cerkevjo brati v nobeni cerkvi maša, so sami komisariji od njega zahtevali, da interdikt prekliče, ker so se bali posledic cerkvene kazni. V Sibiriji, kjer danes ni skoro nobene škofa več — Silvester Omski je najbrže ubit, Andrej Ufimski se je neizvestno kje izgubil, Grigorij Jekaterinburškega so razstreljali, Nestor iz Primorske oblasti je zbežal v Japonijo — so cerkve slejkoprej polne naroda. Premnoge fare so brez duhovnika, ljudstvo pa samo vzdržuje vsaj diakona ali psalmopevca. Tako se krščansko »praznoverje«, ki bi ga moskovski trinoči radi popolnoma ugonobili, ne samo krepko drži, ampak le okreplja in v srcih vernikov pogloblja. Mučeniška smrt mnogih ruskih škofov in brez števila duhovnikov ter menihov rodi obilne sadove. Kar je bilo gnjilega v državni ruski cerkvi, se polagoma iztreblja, cerkveni organizem ozdravlja, rusko ljudstvo se vrača k Bogu.

Boljševiške grozote so pripravile psihološka tla za prubo in obnovo verske misli. Človek v Rusiji ni nikoli varen pred nasilno smrtjo. Lakota stiska mestno prebivalstvo. Povsod vidi človek, kako je življenje ničeno, kako vlada neka nevidna, tajinstvena, usodna sila. Rabli so danes na vrhu, jutri jih že ni. Kakor na dlani se v Rusiji lahko opazuje zakon povračanja za vsako dejanje. »Jaz sem Gospod in moje je maščevanje.« Starši ne vedo za otroke, otroci ne za starše. Tifus, kolera, disenterija zahtevajo dan na dan na tisoče žrtev. Življenje se suče ravno narobe, kakor bi hoteli rdeči fanatiki. V dekretih se obljublja svoboda, popolna enakost, sreča, zadovoljnost — v resnici pa Rusija še nikoli ni bila tako nesrečna, siromašna, tako v bolečinah kakor danes. In oči vseh blagih duš se obračajo navzgor.

To je tista sila, ki bo ugonobila boljševiško grozovlado. Iz srede vernega ruskega ljudstva, iz nedrij tistih, ki danes še molče trpe in si trkajo na skesana prsa, ki obžalujejo grehe prejšnje vlade in cerkve, ki se vračajo k vzoru prvobitne vsoljne krščanske cerkve, iz srede teh bo prišel osvoboditelj Rusije od komunističnega pekla.

Socializacija rudnikov.

Sedanja nemška vlada je bila takoj po svojem nastopu sklicala novo socializacijsko komisijo, kateri je poverila nalogo, da prouči vprašanje socializacije premogovnih rudnikov in stavi svoje predloge za oživitvenje te nujne socialne zahteve. Komisija je po štirimesečnem delu dovršila svojo nalogo in pravkar objavila svoje poročilo. Ker je socializacija pereča vprašanje, ki je na dnevnem redu po vseh demokratičnih državah ter posebno tudi pri nas, bo gotovo zanimalo i našo javnost, kako si mislijo socializacijo Nemci, ki veljajo za najboljše organizatorje ne samo na vojaškem, ampak tudi na narodnogospodarskem področju. Ume se ob sebi, da so bili v komisiji poleg raznih strokov-

njakov zastopani tudi najboljši socialni in socialistični teoretiki.

Komisija je bila v eni točki popolnoma edina: Črni zakladi zemlje ne smejo ostati v neomejeni lasti zasebnokapitalističnega gospodarstva, ampak mora dobiti pravico, da razpolaga z njimi država. Narazen so šla mnenja le v vprašanju, ali naj se socializacija izvede takoj ali pa polagoma. Tu se komisija ni mogla zediniti in tako sta nastala dva načrta, eden zahteva takojšnjo socializacijo, drugi pa postopno v dobi tridesetih let.

Prvi načrt, ki so ga podpisali med drugimi socialisti Kautsky, Hilferding, Hue in Braun, predlaga: Celokupno premogovno gospodarstvo naj se izroči posebni javnopravni korporaciji, ki naj nosi naslov »Nemška premogovna zveza« (Deutsche Kohlegemeinschaft). Ta zveza prevzame vsa premogovna podjetja, vodi v zmislu občega gospodarstva vse posle nemškega premogovnega rudarstva in ureja razdelitev, uvoz in izvoz premoga. Zveza prevzame proti odškodnini v svojo last vse zasebne in državne premogovnike, ona ima izključno pravico do izkoriščanja teh rudnikov in samo ona sme prevzemati in razlaševati nova premogovna polja. Vse sedanje zasebne kronse in druge pravice se razveljavijo in prenesejo v last Nemške premogovne zveze. Vsi prebitki zveze gredo v državno blagajno. Organa zveze sta: 1. državni premogovni svet, 2. državno premogovno ravnanstvo. Državni premogovni svet šteje sto članov; vanj izvolijo: 15 članov voditelji rudarskih okrajev in obratov, 25 članov delavci in 10 članov nastavljenici premogovne zveze, 15 članov industrije, ki rabijo premog in 10 članov ostali konsumenti; 5 članov imenuje državni zbor, 5 članov državni gospodarski svet; končno imenuje 15 splošno tehnično in gospodarsko izkušenih članov državni kancelar.

Državni premogovni svet imenuje petčlanski direktorij za pet let. Člani dobivajo stalno plačo, a državni premogovni svet jih more z dvetretjinsko večino vsak hip odpoklicati. Direktorij vodi posle premogovne zveze in ima primerno svobodo za gibanje, katero omejuje le letni gospodarski načrt in pa gotove pravice premogovnega sveta. Za nove jame, za opustitev, zložbo in razmejitev rudarskih okrajev in obratnih enot, dalje za tarifne pogodbe je potrebno, da pritrdi državni premogovni svet.

Vse rudniško ozemlje se razdeli v približno dvajset okrajev. Vsak okraj je podrejen ravnatelju, ki se nastavi proti stalni plači in posebnim nagradam.

Po drugem načrtu naj bi podjetniki tekom prehodne dobe do socializacije ostali na svojih mestih kot organizatorji, nadzorniki in udeležniki premogovnega gospodarstva; vzamejo se jim pa monopolne pravice, ukrepanje o cenah in dobičku. Ves izkopani premog se mora po lastni ceni prepustiti državnemu premogovnemu svetu, ki določa ceno in s tem tudi dobiček rudniških posestnikov; premogovni svet ima pravico zahtevati razne obratne izboljšave in dovoliti potrebna sredstva za nakup ali opustitev rudnikov, za zložbo in razlaševanje premogovnih polj, za otvarjanje novih obratov. Novih premogovnikov ne sme otvarjati noben zasebni podjetnik. Posamezni rudniki niso nasproti državnemu premogovnemu svetu nič drugega, nego zasebni obrati, ki proizvajajo za državo proti mezdi in ki preidejo tekom tridesetih let v last državnemu gospodarskemu svetu. Državni premogovni svet bo sestavljen iz obratnih voditeljev, nastavljenec, delavcev, konsumentov in izvedencev.

Izmed obeh načrtov je dobil večino poslednji.

Seja ministrskega sveta.

LDU Belgrad, 24. sept. Danes ob desetih dopoldne se je vršila meja ministrskega sveta, ki je trajala do štirinajstih. Na seji se je razpravljalo o zunanjih in no-

tranjih vprašanjih. Reševali so tudi tekoče posle. Poleg tega se je na seji razpravljalo tudi o jadranskem vprašanju in o direktnih pogajanjih z Italijo.

Delavski nemiri v Italiji.

LDU Berlin, 24. sept. (DunKU) »Vossische Zeitung« javlja iz Rima: V socialno-demokratični stranki je nastopil resen razkol. Velika večina delavcev hoče na podlagi sklepa zveze strokovnih organizacij izprazniti tvornice, vendar pa jih pri tem zadržujejo groznje anarhistov. Kljub temu pa se je že izneverilo mnogo delavcev.

LDU Berlin, 24. sept. (DunKU) »Die Post« javlja iz Milana, da v nekaterih delih Italije še trajajo delavski nemiri. Delavstvo 34tvornic od 51 v Turinu je glasovalo za sporazum. Pri nekem pogrebu je prišlo včeraj v Milanu do krvavega spopada med udeleženci pogreba in med orožništvom, pri čemer je bilo nekaj orožnikov

in delavcev usmrčenih oziroma ranjenih. Mir so vzpostavili s strojnimi in oklopnimi avtomobili. Oborožene straže so zasedle najvažnejša križišča. Konjeniške patrulje krožijo po mestu. Pripravili so tudi topove. Tudi v Bresciji so se pojavili veliki delavski nemiri, ki so jih z oboroženo močjo zadušili. Nov vzrok za agitacijo je tudi dejstvo, da so iz Rima naznanili zvišanje cen za kruh. »Avanti« je na te vesti odgovoril z grožnjami vladi. Vlada se trudi, da bi zadovoljila železničarje na ta način, da jim je dovolila zvišanje plač, ki bo obremenilo proračun italijanskih državnih železnic za 200 milijonov lir na leto.

Razna poročila.

LDU London, 24. septembra. (Brezzično.) »Daily News« doznava iz Bruslja, da se bodo zastopniki bivših sovražnih držav sicer udeležili konference v Bruslju, toda baje le, da bodo izrekli svoje pridržke. Ker pa ima konferenca le namen, da se posvetuje, a ne odločuje, sploh ni razločka med bivšimi zavezniki, sovražniki in nevtralcii. Kakor poroča list, bo obseg posvetovanj odvisen od razvoja konference same, na vsak način pa se bodo obravnavala valutna in kurzna vprašanja vsega sveta. Vsaka država se bo izrazila o svojem finančnem položaju in pripravljali se bodo sklepi glede mednarodnih kreditov. Odposlanstva bodo manj zastopala mnenja svojih vlad, kakor gospodarska naziranja svojih držav. V spornih slučajih se ne bo glasovalo po zastopnikih posameznih držav, temveč po glavah, ki so pri konferenci zastopane. Vsako odposlanstvo bo obstojalo iz treh oseb, in sicer iz 1 zastopnika vlade, iz 1 bančnega strokovnjaka in 1 trgovca.

LDU London, 24. septembra. (Brezzično.) Pri sestanku zastopnikov delavske trozveze se je sklenilo, naj se delavska trozveza posvetuje o predlogih ministrskega predsednika in naj sklepe še nocoj objavi. Vprašanje povišanja mezd na podlagi novih zahtev bo tvorilo najbrže predmet ponovnih razprav z Lloyd Georgeom.

LDU Dunaj, 24. sept. (Dun. KU) Kakor javljajo večerni listi, so poštni nameščenci izjavili, da se zadovolje z obljubami, ki so jim bile dane pri zadnjih pogajanjih, in da se vsled tega odrekajo stavk.

BORZA.

LDU Curih, 24. sept. (ČTU) Devize. Berlin 9.80, Holandija 192.60, Newyork 621, London 21.68, Pariz 41.80, Milan 25.60, Bruselj 44.20, Kodanj 84.75, Stockholm 124.75, Kristijanija 84.50, Madrid 90.75, Buenos Aires 230, Praga 810, Belgrad 20.25, Zagreb 5.05, Budimpešta 2, Dunaj 2.75, avstrijske žigose krone 2.40.

LDU Dunaj, 24. sept. (ČTU) Devize. Amsterdam 8000, Berlin 510.50, Curih

4100, Kristijanija 3700, Kodanj 3700, Stockholm 5150, Valute. Nemške marke 504.50, romunski lei 515, bolgarski lei 380, švicarski franki 4075, franc. franki 1700, ital. lire 1090, angl. funti 850, amer. dolarji 235, carski rublji 280. V prostem prometu: Zagreb 247—267, Budimpešta, plačila v pošt-nohranilničnih čekih 96—106, plačila v žigosanih kronah 96—106, mažarske žigose krone 96—106, Praga 402—428, Varšava in Krakov v poljskih markah 100 do 115, češkoslovaške krone 5000 aki 401 do 427, češkoslovaški manjši bankovci 401 do 427, novi dinarji 1000—1050.

LDU Praga, 24. sept. (ČTU) Devize. Belgrad 249, Dunaj 23.50, Zagreb 61.50. — Valute. Jugoslovanski dinarji 245, avstrijske krone 22.50.

Politične novice.

+ Srednješolski pouk brez krščanskega nauka. Naučni minister Pribičević je za Srbijo, Črnogoro in Vojvodino izdal naredbo, glasom katere se verouk na zgornjih treh gimnazijskih razredih ne poučuje več. Ker »Jutro« označuje to za zlobno izmišljotino, bodi povedano, da nosi naredba številko 10.576 in je datirana od 2. septembra. Kulturnobojne želje gospoda Pribičevića se pač ne dajo ukrotiti. Koliko bo ta korifeja Jugoslovanske demokratske stranke s tem pripomogel ideji državnega edinstva, to nas vse jako zanima. Morda je to tisti centralizem, katerega nam llešić tako toplo priporoča.

+ Zgrešen poklic. Iz slovenskih profsorskih krogov smo prejeli: G. dr. llešić je menda vseučiliški docent, mož tedaj, ki naj bi se pečal v prvi vrsti z znanostjo, ki zahteva od svojih služabnikov vse moči, celega človeka. Pravi znanstvenik stoji navadno daleč izven vsakdanjega političnega boja, ako pa se že tega boja vdeležuje, potem stori to kot avtoriteta kake nove smeri, kakor n. pr. Masaryk. Sploh je običaj, da se vseučiliški profesor oglasi v javnosti vedno le kot znanstvenik; vsaka agitatorska vloga je s tem visokim poklicem nezdružljiva. Gr. dr. llešić pa dela vsemu temu ravno nasprotno. On se ne prestando na najmalenkostnejši način meša v vsakdanji naš strankarsko-politični boj, in to ne kot nositelj kake nove globoke misli, kake nove struje ali kakor avtoritativni znanstveni zagovornik kakega načela, ampak kakor vsiljiv mnogobesedičar vsakdanjega umstvenega obsega. On je enostavno navdušen pristaša demokratske stranke, ki ne postavlja višjih vidikov, ki bi segali preko razrednih interesov liberalne meščanske inteligence in bi kazali v bodočnost. Ampak on se kakor siten otrok začenja v politične nasprotnike, stika za izdajstvom in črni. Kot pravi tip srednjega »demokrata« poje dr. llešić vedno isto narodnoedinstveno melodijo. Narodno edinstvo mu je istovetno z nadvlado njegove stranke v Jugoslaviji, s centralizmom in absolutizmom. Mislimo, da njegovi članki presedajo tudi demokratom. Mi se vsekakor spričo teh vsiljivih sestavkov ne moremo ubraniti tej eni misli, da je dr. llešić zgrešil svoj poklic. Postal naj bi bil reporter.

+ Boj za Dalmacijo ob volitvah. »Obzoru« poročajo iz Splita o volilnem boju v Dalmaciji. Poročilo zaključuje, da utegnejo biti samo tri kandidatne liste: Smodlakina, »nestrankarska«, krščanske Ljudske stranke in radikalna. Borba bo huda, pravi list, »ker klerikalci napenajo vse sile, da potegnjejo za seboj kmete.« Iz tega se vidi, da je najmočnejši tekmelec na dalmatinskem političnem bojišču Ljudska stranka.

+ Mrzlično delo komunistov za volitve v Belgradu. Belgrajski dopisnik »Jutarnjega lista« poroča, da se v Belgradu izmed vseh strank najprijetneje gibljejo za volitve komunisti. Ako se ostale stranke tudi v bodoče ne bodo zganile, je zelo verjetno, da bodo zmagali komunisti tudi pri volitvah v konstituanto.

+ Nemci so postali humoristi, odkar jih koroško vprašanje tako neprijetno sežeče. V »Neue Freie Presse« poročajo o jugoslovanski agitaciji na Koroškem in to-

žijo, da je stališče Jugoslovancov mnogo ugodnejše, ker imajo upravo v svojih rokah. Po drugi strani pa opisujejo, kako lepijo Nemci svoje male listke, na katerih je zapisano: »Ven s Kranjci!« in drugi vzkliki, na vse predmete, celo na živali. Dopisnik pravi, da je to poseben »špas«, ko nemški agitatorji nalepijo slovenskim prebivalcem z imenovanimi listki vse šipe tako, da komaj vidijo na cesto. Dalje: »Mnogo nevarnejša je jugoslovanska agitacija pridobivanja glasov potom razlastitve. Tako so n. pr. razlastili v Velikovcu veliko posestvo barona Helldorfa in ga izročili 1700 jugoslovanskim najemnikom s pripombo, da bo zemlja njih, če pridejo pod Jugoslavijo. Na ta način so pridobili 1700 glasov za Jugoslavijo. Proti takim početjem pomagajo samo protesti pri plebiscitni komisiji.« — Nemci bi seveda rajši, če bi nemški veleposestniki mogli terorizirati slovenske najemnike, da bi glasovali za Avstrijo.

+ Otvoritev slovenskih razredov na ljudskih šolah v Gorici. »Goriška Straža« poroča, da je 18. t. m. magistrat nabil plakate, na katerih naznanja, da se bodo z letošnjim šolskim letom odprli tudi »razredi s slovenskim učnim jezikom«. S tem je slovenska ljudska šola v Gorici priznana.

+ Kriza v češki socialni demokraciji. Dne 21. t. m. se je vršila v Pragi konferenca zastopnikov socialnodemokratskih organizacij, ki je s 46 proti 16 glasovom odklonila komunistične predloge in proglasila kongres, ki ga sklicujejo levičarji za 25.—28. t. m., kot nezakonit. Kongres socialnodemokratske stranke se vrši od 27. do 29. novembra t. l. Na shod ne bo imel dostopa noben komunist; vsak delegat se bo moral pred kongresom pismeno obvezati, da je nasprotnik III. internacionale. Strankini glasili sta edino-le »Pravo Lidu« in »Večernik Pravo Lidu«. S 55 proti 10 glasovom so sklenili, da mora novo komunistično osobje nemudoma zapustiti siloma zasedena podjetja stranke in obrate izročiti v roke dosedanjih lastnikov. Za vodstvo strankinega tajništva so določili posl. Antona Nemca in posl. Johanisa.

+ Med komunisti in socialisti na Češkem. Glavni urednik komunističnega »Rudé Pravo« dr. Vacek je priobčil odprto pismo na urednika »Pravo Lidu« poslanca Nemca, v katerem apelira na letga, naj vzame tožbo proti obratnemu svetu v strankinih podjetjih nazaj. Ljudski dom noč in dan stražijo delavci in razsodbe noben eksekutor ne bo mogel izvršiti. Nastopiti bi moralo vojaštvo, toda ako pride do skrajnega, gotovo tudi češki vojaki ne bodo hoteli streljati na češke delavce. Zato je edino pametno, da se sodno postopanje ustavi. — Zveza socialističnih legionarjev je odklonila komunistični poziv, naj puste v obratni svet svoje delegate. — V Ljubljani se je 20. t. m. vršil socialnodemokratski shod, na katerega je prišlo 18—20.000 oseb. Shod je sklenil resolucijo, v kateri protestira proti zasedbi socialnodemokratskih podjetij v Pragi in se izreka proti moskovski internacionali. Istočasno so zborovali komunisti; toda na shod je prišlo zelo malo delavcev in še izmed teh so mnogi z ugovori motili komunistične govornike.

+ Vatikan proti izmišljotinam o njegovih vezeh s habsburško propagando. »Osservatore Romano« dementira vesti, da je dal papež propagandi za upostavo Habsburžanov 50 milijonov lir. — Vest je sploh tako brezmiselna, da niti dementija ne zasluži.

+ Horthyjevi milijoni na Dunaju. Načelnik krščanskosocialne stranke posl. Kunschak je z ozirom na odkritja »Arbeiter-Zeitung« izjavil na volilnem shodu v Meidlingu, da krščanskosocialna stranka odklanja vsako odgovornost za inserate, ki jih je prinesla »Reichspost«, da nima s temi inserati in denarjem nobene opravke. »Reichspost« s svoje strani pravi, da uredništvo ni v nobeni zvezi z dotičnimi inserati, ki so izključno stvar uprave. Ogrsko poslaništvo na Dunaju je objavilo izjavo, da so v »Arbeiter-Zeitung« objavljeni dokumenti gola izmišljotina, da taki dokumenti nikdar niso obstojali. »Arbeiter-Zeitung« je nato v včerajšnji številki objavila fotografije dotičnih listin.

Dnevne novice.

— Štiridesetletnica mašništva mons. Arko. Lep dan je imela Idrja v nedeljo 19. septembra, ko je prečastiti dekan monsignor Mihael Arko obhajal štiridesetletnico mašništva. Na predvečer je pred župniščem godba »Kat. delavske družbe« zaigrala par lepih komadov in moški zbor zapel tri umetne pesmi. V nedeljo se je

ob 10. uri vršila slovesna služba božja, katero je g. jubilar opravil ob številni asistenci. Slavnostni govornik je bil g. Alojzij Jarec, župnik iz Hotedrice, ki je naštevajoč zasluge g. dekana, ki je za povzdigo verskega življenja in izobraževalnega dela v polni meri žrtvoval vseh svojih 40 let duhovništva, ganil srca mnogobrojnega občinstva do solz. Na koro se je proizvajala orkestralna Gruberjeva Missa Dominicalis II. V prezbitariju so stali zastopniki vseh 26 kat. organizacij v Idrji, odsek »Orel« in »Orlica« z naraščajočim pa je bil udeležen v krojih polnoštevilo. — Zvečer je »Kat. delavska družba« priredila v društvenih prostorih častni večer svojemu načelniku — jubilaru. Na sporedu je bil pozdravni govor, petje in godba. Točke so se izvajale z najboljšo pohvalo udeležencev, nekatere so se morale celo ponavljati. Zabava je bila prisrčna, kar kaže, da so Idrjčani g. dekano za njegovo neumorno in požrtvovalno delovanje med njimi hvaležni. Bog ohrani g. dekano še dolgo let čilega in zdravega med nami!

— **Umrli** je včeraj dne 24. t. m. ponoči po daljšem bolehanju preč. gospod Ivan Čebašek, vpokojeni župnik v Polhovem gradu v starosti 56 let. Pokopali ga bodo v ponedeljek dopoldne ob 9. uri na polhograjskem pokopališču. Svetila mu večna luč!

— **Veliki izgredi v Pulju.** Že nekaj dni sem je organ puljskih socialistov »Proletario« ostro napadal italijanske nacionaliste zaradi znanega govora Mussolinija, ki je hujskal Italijane na poboj proti Jugoslovonom. V četrtek zvečer pa je prišlo do velikih izgredov; povod je dal zažgani slučaj, ki se je zgodil v neki puljski ulici. Na patroljo karabinierjev so začeli z revolverji streljati neznani ljudje in smrtno zadet je padel vodja patrolje. Kakor hitro se je raznesla ta vest po mestu, so se začeli zbirati fašisti v gledališču Politeama, kjer so nacionalisti zvalili vso krivdo umora na socialiste. Velika množica ljudi je drvela proti poslopju delavske zbornice, kjer imajo svoj sedež socialistične organizacije; med raznimi klici so takoj naskočili poslopje, ali ker niso mogli vdreti vrat, so začeli metati ročne bombe, ki so pokale in lomile vrata in okna. V kratkih trenutkih je bilo celo pritličje delavske zbornice v ognju, ki se je z neznanako histrijo razširil in kmalu objel celo poslopje. Ko je gorelo poslopje, so se čule velike eksplozije, po čemer se da sklepati, da so se nahajale v poslopju zaloge municije. Zgradba delavske zbornice, ki se ceni na 80.000 lir, je gorela celo noč in pogorela do tal. Kakor pred tržaškim »Narodnim domom«, tako so tudi tukaj fašisti, vojaki in karabinierji zabranili vsako rešilno akcijo, tako da je pogorelo vse, kar je bilo v poslopju. Ko je delavska zbornica še gorela v največjem plamenu, so se fašisti napotili proti uredništvu socialističnega lista »Proletario«. Tudi tu so udrl v hišo, uničili vse pohištvo v uredništvu, knjige, papirje pa pometali na ulico in vse skuaj zažgali. Od tu so odšli pred tiskarno »Proletario«, udrl v stavnico in strojnico, razmetali na ulico ves tiskarski material, razbili in uničili stroje in zažgali skladišče papirja in tiskovin. Na dvorišču tiskarne je bilo pripravljenih 10 kvintalov rotacijskega papirja, ki so ga takoj uničili. V mestu vlada veliko razburjenje; za danes so socialisti sklicali velik protestni shod; bati se je velikih nemirov, vojaštvo je zasedlo ulice, položaj je nevaren.

— **Popis vseh vojnih invalidov, vdov in sirot.** Poverjeništvu za socialno skrb je razposlalo te dni vsem občinskim uradom tiskovine k naredbi Opr. št. III 8987/I z dne 8. septembra 1920 s potrebnimi navodili za popis vseh vojnih invalidov, vdov in sirot. Ker se je razpošiljanje tiskovin vsled tehničnih ovir v tiskarni zakasnilo, se podaljša rok za predložitev izkazov do 5. oktobra t. l. Občinski uradi naj pospešijo izvršitev popisa z vso intenzivnostjo, da ne bo treba znova podaljševati določenega roka. — Občinski uradi, ki bi slučajno ne dobili tiskovin do najkasneje 28. t. m., naj jih zahtevajo brzojavno pri invalidskem oddelku poverjeništvu za socialno skrb v Ljubljani.

— **Finančni odsek** je dokončal razpravljanje o finančnem zakonu in o proračunu za leto 1920/21. Vse tozadevne odredbe so bile protokolirane in poslane finančnemu ministru. Finančni minister Kosta Stojanović bo do torka pregledal zapisnik.

— **Davek na luksuz.** Zastopniki belgrajskih trgovcev so posetili finančnega ministra. Na njihov predlog glede davka na luksuzno blago finančni minister Stojanović ni pristal in trgovci bodo morali plačati davek na luksuzno blago (3%) po dnevnem izkupičku.

— **Proti tihotapstvu.** V finančnem ministru izdelujejo nov pravilnik, ki bo dal carinskim oblastem možnost, da uspešno pobijajo tihotapstvo na naših mejah. Med ostalimi določbami v pravilniku je tudi določba, da dobi vsak, ki najde ali zasači tihotapca, celokupno vrednost vtihotapljenega blaga.

— **Pomanjkanje stanovanj v Trbovljah.** Prejeli smo: Pomanjkanje stanovanj se prav posebno pri nas bridko občuti. Vsaka še tako slaba luknja je nabito polna. Če je kje kaka boljša soba prosta, se jih naenkrat sto zglesi ter zaprosi, da se jim odpomore. Razmere so pod vsako kritiko. Do deset članov močna družina se mora zadovoljiti z eno samo, temno, mokrotno sobico. Kakšne so posledice takih bivališč, si lahko mislite. Ali pa kaj rudnik in oblasti storijo za zboljšanje takih razmer? O, bore malo, ali kratko rečeno: nič. Barako stavijo, pa tako previdno počasi, da bi ja ne bila prehitro gotova, ker bi sicer morali z drugo začeti. Vedno jim manjka tega ali onega materiala, da se le delo zavlakuje. Na tisoče ljudi pa čaka in umira. Pa kaj to, takšen je pač sistem kapitalizma. Toda čudili se boste, ko vam povem neko drugo novico. Zadnji čas slišite skoraj redno vsak dan o shodih pri dobrem Jakecu. Tam razni govorniki iz širne Jugoslavije slovesno pobijajo kapitalizem, pomiljujejo neznosno stanje poslušalcev ter obljubljajo srečno bodočnost za takrat, ko bodo prešlele Leninove ideje široke plasti ljudstva, in ko bo zavladal njegov sistem, tedaj bo rešena tudi stanovanjska beda: delavci v ravnateljevo stanovanje, ravnatelj v delavčevo. Sklicatelj teh shodov, ki se navadno končujejo s popivanjem in z litri po glavah, tolaži in budi v milih besedah: Pomagal bi vam rad, pa ne morem, ker še nimamo rudnika in občine v svojih rokah. Ali pa poznate tega moža in ga opazujete, če li tudi tako dela kakor govori? Vsled aprilske male trboveljske revolucije je mož za par dni romal v luknjo, seveda kot nedolžen mučenik svojih velikih idej, bil je tudi odvezan od službe kot občinski pisar, odgovarjalo se mu je stanovanje — cela občinska hiša z malim gospodarstvom je bila v njegovi posesti —. Sedaj bi jo moral pravzaprav odkuriti v svojo domovinsko občino, Pirešico. Pa mož je prebrisan, začel je kot zlatar svojo obrt, ki mu nese lepe tisočake, obenem pa zaprosil, da ga še občina za malo najemnino pusti v stanovanju, dokler ne dobi drugega. Pred voditeljem take stranke pač odpadejo vsi drugi oziri; zato je mož kmalu dobil pa še lepo stanovanje, a čuj, starega pa ni izpraznil iz razlogov, da lahko molze kravo. A trije sedanji občinski uslužbenci in celo g. gerent se pa klatijo pod tujimi strehami. Učitelji ne dobijo stanovanja, vodenska pošta je že par dni sem zaprta, ker so uslužbenci na cesti, delavci stanujejo kakor podgane po kanalih, a mož, prijatelj in voditelj bednega ljudstva in malih ljudi, pašuje v udobni občinski hišici, njegovo najeto stanovanje pa čaka prazno že par mesecev. Ne vemo, zakaj oblasti vse to le mirno gledajo: ali iz strahu pred možem ali iz kakih drugih vzrokov. Delavci, ali se pustite še dalje voditi za nos od takih voditeljev, ki že sedaj kažejo, kaj znajo, kaj šele, ko bi imeli oblast?

— **Za rektorja nadškofijskega semenišča v Zagrebu** je imenovan nadškof. tajnik dr. Kamil Dočkal.

— **Steklina na zagrebškem Pasteurjevem zavodu.** Na zagrebškem Pasteurjevem zavodu je včeraj ponoči zbesnel 16 letni fant, ki ga je bil pred tremi meseci nekoliko oprasnil na roki stekel pes. Fant se najprvo ni zmenil za nezadno prasko in so ga pripeljali v zavod šele sedaj, ko so se začeli pojavljati znaki stekline. Bilo je prepozno — nesrečnik je pobesnel. Ob tej priliki so se pokazali veliki nedostaki tudi na Pasteurjevem zavodu. Kajti, kakor poročajo zagrebški listi, si oboje ni upalo k nesrečniku, češ da bo po njegovi sapi okuženo in bo tudi dobilo steklino. Vse je bežalo pred nesrečnikom, da so se pred zavodom zbirali ljudje. Tu bo pač treba temeljitih preuredb, tembolj, ker služi ta zavod celokupnemu ozemlju Jugoslavije.

— **Hrib se je udrl** pri Naborjetu in zasil železniško progo, vsled česar je prekinjena železniška zveza med Trbižem in Pontebom. Istotako je vsled povodnji prekinjena zveza z Vidmom. Poprave bodo trajale 14 dni.

— **Nesreča vsled narasle Soče.** Vsled sobotnih in nedeljskih nalivov je narasla tudi Soča tako visoko, da ni primere s prejšnjimi poplavam in zahtevala svoje žrtve. Dasi še nimamo zanesljivih poročil,

sino izvedeli, da je voda poplavlila cesto pri Peršetu med Tolminom in Volčami in istotako med Tolminom in Sv. Lucijo. Na cesti iz Volč v Tolmin je voda odnesla z mulo vprežen dvokolni vojaški voz, na katerem je bilo baje nekaj vojakov in dve domačinki. Kakor se nam pripoveduje, so se vojaki rešili iz vode, ženski pa sta se vtopili. Doma sta od Sv. Lucije.

— **Nemili gost.** Slučaji kuge topot niso ostali osamljeni in omejeni na eno luko, kakor je bilo to v rednih časih navadno. Razen v Reki imajo kugo tudi v Trstu in Bakru in kakor poročajo zagrebški listi, je nemili gost dospel že tudi v Ljubljano. Upajmo, da so poklicane oblasti v polni meri storile svojo dolžnost, da se vsako nadaljnje razširjanje onemogoči. Vsak pa bodi tudi sam na straži in pazi na vsak stik izven doma.

Ljubljanske novice.

lj »Sestra Beatrice« na Ljudskem odru. Jutri vpripori Ljudski oder Maeterlinckovo legendo v treh dejanjih »Sestra Beatrice«, ki se godi v nekem samostanu v srednjem veku. Igra je polna skrivnostne lepote. Vstopnice se dobe danes popoldne v prodajalni »Nove založbe« na Kongresnem trgu in v trafiki gospe Modiceve v Kopitarjevi ulici. Jutri pa se dobe vstopnice v pisarni »Ljudskega odra«.

lj št. **Jakobsko prosvetno društvo** priredi v nedeljo ob 6. uri zvečer v svoji dvorani zanimivo predavanje. Vabimo k mnogostevilni udeležbi.

lj **Kongregacija delavcev pri oo. jeruzulim** ima svoj shod v nedeljo popoldne v kongregacijski kapeli, Zrinjskega cesta števil. 9.

lj **Mestnemu fizikatu na znanje.** Ker nastopajo v zadnjem času v Ljubljani nalezljive bolezni in nam preti celo kuga, se pač čudimo, da je mestni fizikat tako brezbrizen. Ljubljana je zaprta; v suho strugo se iztekajo iz celega mesta kanali, iz katerih se cede fekalije ter se parijo v strugi. Kdor gre n. pr. čez Črevljarski most, mu kar smrad udari v nos. Ni čudno, da nastopajo nalezljive bolezni. — Dalje bi moral mestni fizikat energično nastopiti proti tistim lenim ženskam, ki pero v mlaki pod Starim trgom perilo; ker se jim ne ljubi iti nekoliko višje gori do jezca, kjer je čista voda. Na ta način morajo po sili nastati nalezljive bolezni. Človeku se kar ga bi, če vidi tako početje. In varnostni stražniki mirno gledajo tako zdravju škodljivo delo. Če pa stražnik zaloti v kaki samotni ulici psička, ki slučajno uide iz hiše na ulico brez torbe, pa poizveduje za lastnikom, pride v hišo in napiše cel zapisnik in napravi gospodarju pota in stroške.

lj **Tatvina v vlaku.** Zavirač France Zinkovič s Tržaške ceste št. 14 se je vozil lani 18. oktobra iz Siska v Zagreb. Ker se je napil, je zamudil svoj vlak, in se je peljal z drugim vlakom v prtljažnem vozu, v katerem je ukradel 16 m pisanega platna. Pri razpravi pred deželnim sodiščem v Ljubljani se je zagovarjal Zinkovič tako: le, ko ga je vprašal predsednik senata g. nadsvetnik Vedernjak: »Povejte, kako je bilo med potjo!« — »Ja, gospod sodnik, tega pa res ne vem.« — »V preiskavi ste pa vse vedeli.« — »Nič ne vem, gospod sodnik, mene je v Zagrebu policaj drugo jutro zbudil, ker me je vlakovodja naznanil.« — Predsednik senata: »V preiskavi je povedal, da je vprašal v prtljažnem vozu uslužbenega železničarja, če sme vzeti iz nekega odprtega kovčka platno. Ta mu je odgovoril: »Uzmi!« in je vzel. Videl je pa to vlakovodja, ki ga je naznanil.« Predkaznovan je bil Zinkovič že dvakrat zaradi tatvine; enkrat celo na štiri mesece težke ječe. Sodišče je obsodilo Zinkoviča na tri mesece težke ječe. »Le z ozirom na to, ker je Kočvar prosil za njega milosti, se mu je kazen tako nizko odmerila, ker zaslužil je več,« je rekel v razlogih g. predsednik senata.

Narodno gledališče.

Drama:
Sobota, 25. sept.: »Pygmalion« Izv.
Nedelja, 26. sept.: »Hasanaginica«.
Izven.
Ponedeljek, 27. sept.: »Anfisa« B.
Opera:
Sobota, dne 25. septembra: »Glumaci«, E.
Nedelja, dne 26. septembra: »Trubadur«, Izven.
Ponedeljek, 27. sept.: Zaprto.

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«,
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.

Auto-

mobili in kolesa
njih deli in oprema
pnevmatika
garaža in delavnica

J. Gorec

Ljubljana
Gospodsvetska c. 14
Vegova ulica 8.